№ 63 ՇԱԲԱԹ ՄԱՅԻՍԻ 31 1897 ՇԱԲԱԹ ՄԱՅԻՍԻ 31 № 63

ՔՍԱՆՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարուանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկ.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատանը մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են նոնպարէլ տողին 2 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է

„ՄՇԱԿ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը՝ թէ Ռուսաստանում և թէ արտասահմանում 10 րուբլի, տասն և մէկ և տասն ամսվանը՝ 9 ր., ինն և ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ ամսվանը՝ 7 ր., վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը՝ 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., երկու ամսվանը 2 ր., ամսական՝ 1 րուբլի:

Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ:

Օտարաքաղաքացիները պէտք է դիմեն հետևեալ հասցէով՝ Тифлисъ. Редакція «МШАКЪ»: իսկ արտասահմանից՝ Tiflis. Rédaction «MSCHAK»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի՞նչ է կատարվում. Ռուսահայերը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Երևանից. Նամակ Մեծ-Ղարաքիլիսայից. Նամակ խմբագրութեան. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Վերջին տեղեկութիւններ. Յունաստան և Թիւրքիա. Կրետէ. Նամակ Պարսկաստանից.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Բաղդի խաղեր.

Ի՞ՆՉ Է ԿԱՏԱՐՎՈՒՄ

Քաղաքական աշխարհի մէջ առաջ է եկել նկատելի փոփոխութիւն։ Այն ազդեցիկ դերը, որ ձեռք էր բերել գերմանիան թիւրք-յունական խնդրում, ըստ երևոյթին, այլ ևս համակրութիւն չէ գտնում պետութիւնների շրջանում։ Ռուսաց կառավարութեան կիսապաշտօնական օրգան „Nord“ լրագիրը յայտարարում է, որ Ֆրանսիայի և Ռուսաստանի մէջ բարեկամական յարաբերութիւնները ամուր են, ինչպէս և առաջ։ Ֆրանսիայի նախագահ Ֆօր, որը յետաձգել էր իր Ռուսաստան գալը, այժմ կրկին պատրաստվում է շուտով իրագործելու իր դիտաւորութիւնը և արդէն մշակված է նրա ճանապարհորդութեան մանրամասն ծրագիրը։ Ռուսաստանը յայտնեց Կ. Պօլսի կառավարութեան, որ նա չէ համակրում պատերազմի շարունակութեան և կարող է իր հաշուին անցկացնել յունական պատերազմական պարտքը։

Միւս կողմից Թիւրքիան, իր բարեկամների խորհրդով, շարունակում է անդադար զինվել և վախենալով, որ մի գուցէ նոր բարդութիւնների հանդիպի, մեծ թըւով զօրքեր է ուղարկում Սերբիայի և Բօլգարիայի սահմանները։ Այդպիսով Թիւրքիայի վերաբերութեամբ յարուցված խընդիրները ոչ մի կերպ չեն լուծվում, այլ մտնում են մի նոր շրջանի մէջ, որի բնաւորութիւնը շուտով կը պարզվի, երբ հաշտութեան պայմանները կառաջարկվեն Թիւրքիային և Յունաստանին։

Անգլիական լրագիրները խօսում են Ռուսաստանի և Անգլիայի մէջ կայացած համաձայնութեան մասին։ Եթէ դա իրողութիւն է, այսինքն Ռուսաստանը, Ֆրանսիան և Անգլիան համաձայն են առաջիկայ գործունէութեան ծրագրի վերաբերութեամբ, ուրեմն նորից ասպարէզ են գալիս այն երեք պետութիւնները, որոնք ներգործական դեր են կատարել Թիւրքիայի վերակազմութեան խնդրի ծագման ժամանակ երեք տարի սրանից առաջ։ Այդ պետութիւնները, յիրաւի, կարող են ազդեցիկ և վճռական դեր խաղալ արևելեան կնճռոտ խընդրի ներկայ րոպէում։ Բայց արդեօ՞ք կայացել է կամ կը կայանայ այդ ցանկալի համաձայնութիւնը։

ՌՈՒՍԱՀԱՅԵՐԸ

Այդ վերնագրով „Московскія Вѣдомости“ լրագիրը մի առաջնորդող է տըպել, որի բովանդակութեան հետ աւելորդ չենք համարում ծանօթացնել հայ ընթերցողներին։

„Մի քանի անգամ մենք լսել ենք գանգատներ—ասում է ռուս լրագիրը—հայ ազգութեան շատ յարգելի անձերի կողմից, այն նեղութիւնների մասին, որ իբր նրանք կամ նրանց ցեղակիցները կրում են Ռուսաստանում, առանց որ և է առիթի իրանց կողմից։ Այդ գանգատները յարուցել են մեր մէջ միշտ խորին տարակուսանք։

„Եւ ճշմարիտ, ում յայտնի չէ, որ հայ ազգութեան պատկանող շատ անձինք, ծառայելով հաւատով և ճշմարտութեամբ ռուսաց Ցարին, ոչինչով չեն զանազանվում իրանց իրաւունքներով ռուսաց թագաւորի մնացած հաւատարիմ հպատակներից և նրանց հետ միասին վայելում են մի և նոյն արտօնութիւնները ծառայութեան մէջ, վայելելով իշխանութեան, ընկերների և հասարակութեան կողմից անպայման գնահատութիւն իրանց իրական ծառայութիւնների և անկեղծ յարգանք։ Ոչ ոքի մտքով երբէք չէ անցել վերաբերվել այդ յարգելի գործիչներին—որոնցից շատերը այնպիսիներ են, որոնցով Ռուսաստանը կարող է հպարտանալ իբրև իր ճշմարիտ զաւակներով—որ և է անվստահութեամբ կամ կասկածով, կամ նեղացնել նրանց իրանց ծառայութեան և մասնաւոր գործունէութեան մէջ։ Պետական գործիչները և համեստ աշխատաւորները զինուորական և քաղաքացիական ասպարէզներում, գիտութեամբ և գեղարուեստով, առևտրով և արդիւնաբերութեամբ պարապվող անձինք—բոլորը լինելով ռուսահպատակ, թէև ծագումով ոչ ռուս, համահաւասար կերպով վայելում են ռուսաց Ցարի առաջ մի և նոյն օրինական իրաւունքները և արտօնութիւնները, ինչպէս և բնիկ ռուսները, միայն այն պայմանով, որ նրանք, իսկական ռուսների հետ միասին, անպայման և խորին կերպով անձնուէր լինեն ռուսաց Ցարին և ռուսաց պետութեան, նուիրելով իրանց բոլոր ոյժերը Ռուսաստանի երջանկութեան, փառքի և միութեան համար“։

Այդ առաջաբանից յետոյ սակայն, ռուս լրագիրը ընկնում է սովորական սխալների մէջ. նա ցաւ է յայտնում, որ իբր Կովկասից հասնող լուրերը ցոյց են տալիս, թէ հայերի մի նշանաւոր մասը, գրաւվելով լեհերի անմիտ օրինակով, երազում է ինչ որ մի „ինքնուրոյն Հայաստան“ և ամեն կերպ քարոզում է այդ գաղափարը լրագիրներում, եկեղեցիներում և դպրոցներում (??)։ Եւ ընդունելով այդ անպայման սուտ և անմիտ լուրերը իբրև ճշմարիտ, լրագիրը բարեկամաբար խորհուրդ է տալիս հայոց ազգին պատկանող յարգելի անձնաւորութիւններին իրանց բոլոր ոյժով դիմադրել այդպիսի անմիտ ձգտումներին և վերջացնում է յօդուածը հետևեալ խօսքերով, „Նորից կըրկնում ենք. Ռուսաստանին անկեղծ, անձնուէր հայերը ոչ մի նեղութեան չեն ենթարկվել մինչև այժմ և չեն էլ ենթարկվի այսուհետև, եթէ իրանք իրանց այդ անձնուիրութիւնը պարզ կերպով ցոյց կը տան թէ խօսքով, թէ գործով և եթէ նրանք ամենից առաջ անպայման կերպով կը դատապարտեն իրանց կովկասցի ցեղակիցների անմիտ ձգտումները“։

Եթէ չենք սխալվում, այս առաջին անգամն է, որ հակահայկական զգացմունքներով յայտնի յետադէմ ռուս լրագիրը փորձում է մի անկողմնապահութեան նշոյլ ցոյց տալ։ Տարաբաղդաբար, այդ աննշան անկողմնապահութիւնը՝ յօդուածի վերջում, նորից դառնում է մեղադրանք, հիմնված այնպիսի անմիտ լուրերի վրա, որոնք կարծեք Ռուսաստանի հետ սերտ կապված Կովկասից չեն ստացվում, այլ մի terra incognita-ից, մի հեռաւոր Աֆրիկայից... Ամօթ է, ճշմարիտ, որ Մոսկվայում հրատարակվող լրագիրը այնքան անտեղեակ և մոլորված լինի, որ հաւատայ թէ „Կովկասի հայոց լրագիրներում, եկեղեցիներում և դպրոցներում ինքնուրոյն Հայաստանի գաղափարն են քարոզում։“ Աւելի ամօթալի է և այն, որ ռուս լրագիրը, միանգամայն անտեղեակ ռուսահայերի պատմութեան, մոռացած անթիւ փաստերը, դեռ նոր է պահանջում հայերից՝ անձնուիրութիւն դէպի Ռուսաստանը։ Միթէ կովկասեան պատերազմները լի չեն այդ անձնուիրութեան փաստերով։ Մոսկվայի յետադէմ լրագիրն անձնուիրութեան փաստեր է պահանջում մի ամբողջ ազգից։ Իսկ մենք այդ վիթխարի պահանջի դիմաց, միայն մի փոքրիկ, շատ աննշան պահանջ ենք առաջադրում հայատեաց մամուլին,—մի փոքր բարեխիղճ լինել, մի քիչ ուսումնասիրել այն ազգը, որի գլխին ամեն մի ավանտիւրիստ—հրապարակախօս իրաւունք է համարում գայլի աւետարան կարդալ, և ապա միայն վճիռներ կայացնել։ Միթէ արդար չէ մեր պահանջը։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԱՂԴԻ ԽԱՂԵՐ

I

«ԱՐՑՈՒՆՔԸ ՋՈՒԼՈՒՄ ԿԸ ԾՆԻ»

Հարուստ և անուանի էր ուէս Պէտօն. ողորմած երկինքը հաշտ ժպտում էր նրան, և ամենատեսակ բարիքներ լիուլի թափել էր նրա տան վրա։ Վիշտն ու տրտմութիւնը ծանօթ չէին ուէսի օջախին, երկնքի հովանին թևատարած հրեշտակի պէս պահպանում էր փորձանքներից այդ օջախը, ուր անընդհատ թագաւորում էր կեանքն ու երջանկութիւնը։

Վաթսուն և աւելի գարուն էր բոլորել ուէս Պէտօի գլխով. պատկառելի սպիտակ միրուքը ծածկում էր նրա լայն կուրծքը, որ անցեալ հզօրութեան նշաններն ունէր վրան, սպիտակ ալիքներով զարդարված էր նրա գլուխը, բայց խելօք աչքերի հայեացքը խրոխտ էր տակաւին և յաղթ իրանը ուղիղ։ «Բօյ ու բուսաթով» հինգ որդիները նրա օջախի սիւներն էին։ Բ... գիւղի լայնատարած հանդում նրանց ձեռքով մշակվում էին ուէսի արգաւանդ ընդարձակ արտերը, սիզաւէտ հիւթալի արօտներում օրն ի բուն արածում էին նրա մօտ հազար ոչխարի հօտերը, նրա հարիւրաւոր կթաններն, եզների ու գոմէշների նախիրը։ Բացի հովիտներում ազատ արձակ թափառող տասնեակ «ջինս» մատակ ձիերից ու քուռակներից ուէսի իւրաքանչիւր որդին իր առանձին նժոյգ ձին ունէր, որոնց նախամայրը խնուսից էր բերված, և նրանից սերված ձիերը ամբողջ գիւղի «ելլու» մէջ յայտնի էին իրանց գեղահրաշ տեսքով և մրրկանման արշաւով։

Հինգ գեղանի հարսներն իրանց ժրաջան սկեսուրի՝ խաթուն-Մարէի աչալուրջ հսկողութեան ներքոյ՝ իրանց բազմաթիւ մեծ ու փոքր զաւակների հետ օրն ի բուն մրջիւնի պէս աշխատում էին տան մէջ, բայց և այնպէս հազիւ էին կարողանում «տիրապըտել» տան բարիքները, պատուիլ ճանապարհ գնել եկող գնացող հիւրերին, որոնք տարվայ ամեն եղանակին անպակաս էին պատկառելի օջախի օդայից։

Աշունը ուէս Պէտօի տան համար երջանկութեան և անընդհատ աշխատութեան օրեր էր բերում. հասունացած արտերից ամեն տեսակ բարիքի հեղեղ էր թափվում, կալն ու կուտը վերջանում էր և ուէսի չտեմարանները ու ցորենի հորերը լցվում էին անբաւ հացահատիկներով։ Տարվայ այդ ժամանակ շրջակայ լեռներից մի-մի տոպրակ ուսերին, կամ էշերով ու եզներով քաղցած շների պէս ցած էին իջնում վայրենի քրդերը և իրանց սովորական բաժինն ըստանալով ուէսի կալից, հեռանում էին։ Բայց և այնպէս արդար մարդու հարստութիւնն անհատնում էր։

«Օ՛րհնած է ուէս Պէտօի օջախը», ասում էին իրար քրդերը և այդ բանը հաստատում էր նաև չէյխ Աւդին, որը ուխտ էր արել ամեն տարի անպատճառ ուէսի օրհնած ցորենից սերմացու վերցնել ցանել, որ արտերը աջող լինեն, բերքն առատ։ Եւ երբ գարնանը չէյխի ցորենի արտերը մեղմ քամու առաջ օրօրվում էին խոստանալով առատ բերք, չէյխը չէր մոռանում յարմար առիթին ուէսին ցոյց տալ այդ արտերը առանձին բաւականութեամբ ասելով.

—Ավանա խէրէ մալայ տայա, քիրվայ։ *)

—Նա, նա, ավանա խէրէ խուդայա չէյխ, խէրէ խուդայ **), պատասխանում էր ուէսը համեստութեամբ։

Իսկ թէ ինչպէս էր պատահել, որ մի «ֆլայ» քիւրդերի աչքում արդար մարդու հռչակ էր վայելում, ինչպէս էր եղել, որ քիւրդերը օրհնված էին համարում «ֆլայի» տունն ու տեղը, անդն ու անդաստանը, ինքն ուէսը այդ մասին ոչինչ չէր ասում, բայց Բ... գիւղացիք իրար մէջ փսփսալով ահա թէ ինչ էին պատմում։

Ուէս Պէտօի անբաւ հարստութեան հռչակը տարածվելով-տարածվելով՝ մի անգամ վերջապէս էլիաթի պետ Հիւսնի բէգին հասաւ։ Բէգը շատ հայերի հարստութեան մասին լսել էր, շատերն էլ ինքն անձամբ տեսել, բայց այն, ինչ որ ինքն այժմ էր լսում, գերազանցում էր բոլորին. ինքը բէգը մի այդպիսի հարստութեան մասին երազել անգամ չէր կարող, ուստի և նա վճռեց հարուստ ֆլային մի անգամ «ղօնաղ» գնալ, և նրա հարստութեան գլխին մի լաւ քար ձգել։ Ձմրային մի ցուրտ օր էր, լեռ ու դաշտ վաղուց էին ծածկվել ձիւնի հաստ միակերպ սաւանով։ Ուէս Պէտօի անասունները գոմերում փնչացնելով ուտում էին պատրաստի խոտն ու գարմանը, իսկ օդայում Բ... գիւղացիք բուխարու այս ու այն կողմում շարված ծխում էին իրանց չիբուխները և խօսում աշխարհի խէր ու շառից։ Ծերունի ուէսն էր այդ խօսակցութիւնների աղն ու համը. նրա խելացի խորհուրդներն ու խրատական պատմութիւններն էին ամենի ուշադրութեան առարկան։ Երեկոյեան պահուն ուէսի բակում յանկարծ շների հաչոց, ձիաների տրոփիւն, մարդկանց ձայներ իրար խառնվեցան. օդայում խօսակցութիւնը դադարեց և մարդիկ դուրս թափվեցան եղելութիւնն իմանալու և իսկոյն ուէսին հաղորդվեց, որ Հիւսնի բէգը 50 ձիաւորներով «հիւր է» եկել։ Ծերունին շտապով դուրս եկաւ «թանգագին հիւրին» ընդառաջ։

—Ղօնաղ կուզես, ուէս, օձի ժպտուն երեսին ասաց բէգը ծերունուն տեսնելով։

—Ղօնաղն Աստուծունն է, բէգ. տունը ձերն է, համեցէք, պատասխանեց ուէսը։

Գիւղացիք գլուխները խորհրդաւոր ձևով օրօրելով կամաց-կամաց քաշվեցան մի տխուր նախազգացումով.—բէգի գալուստը նրանց չարագուշակ թւաց. այսպիսի «ղօնաղներ» նրանք շատ էին տեսել...

*) Սա քո տան բարեբեր է, քիրվայ (քաւոր-բարեկամ)։
**) Ոչ, ոչ, սա Աստուծոյ բարեբերն է, չէյխ, Աստուծոյ բարեբերը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Մայիսի 25-ին

Ո՛վ զարմանք. մինչդեռ փոխանորդը աշխատում էր համոզել ներկայ հոգաբարձութեանը մի տարի ևս մնալ պաշտօնի մէջ, մինչդեռ լուր էր տարածված թէ արդէն կաթողիկոսական կոնդակ է ստացված հոգաբարձական պաշտօնավարութեան ժամանակամիջոցը մի տարով ևս երկարացնելու մասին,—յանկարծ մայիսի 22-ին բոլոր վեց եկեղեցիների ծխականներին հրաւիրեցին ամսի 25-ին եկեղեցի գնալ՝ թեմական դպրոցի հոգաբարձութեան պատգամաւորներ ընտրելու, այն էլ շուտափոյթ կերպով։ Ինչին վերագրել այդ. արդեօք նրան որ «Մշակի» մէջ հարց բարձրացրինք, թէ նախկին 12 ծխական պատգամաւորների կողմից տրված բողոքին,—այդ մի և նոյն է. փաստը այն է, որ ամեն տեսակ բողոքները արհամարհող էջմիածինը կամայ ակամայ տեղի է տալիս հասարակական կարծիքին։

Սակայն տեսնենք՝ հասարակական կարծիքը յարգելուց յետոյ, ընտրութիւնները նշանակելիս ի նկատի են առնվել նոյն ժողովրդի իրաւունքները թէ ոչ։ Ի հարկէ ոչ, ու միշտ էլ այդպէս կը լինի, քանի որ փոխանորդները ոչ միայն չեն ուզում իրանց պարտքը կատարել, որպէս ընտրութիւններին հսկողներ, այլ և հակառակ են լինում առհասարակ ընտրութիւն անած բանին, որին ապացոյց՝ այս ընտրութեան պատմութիւնը։ Եւ տեսէք. Երևանի պէս մեծ քաղաքում ամսի 22-ին յայտարարվում է, և 25-ին նշանակվում է ընտրութիւն։ Իսկ նոյն յայտարարութիւնների մէջ ասված է, որ հոգաբարձական ընտրութիւնը լինելու է յունիսի 1-ին, այլ խօսքով, ինչ էլ որ լինի, 25-ին պէտք է պատգամաւորների ընտրութիւնները կատարվեն, լինեն կանոնաւոր թէ անկանոն։ Այս մէկ։ Երկրորդ՝ ծխականները հրաւիրվել են ոչ թէ ցուցակներով, այլ պատահաբար, և եթէ մի երկու եկեղեցիներ հրաւիրել են ցուցակներով, այն էլ ոչ լիակատար կերպով. և երրորդ՝ նախագահող քահանաներին չեն տրված հրահանգներ թէ ինչ պայմաններում ընտրութիւնը օրինաւոր է համարվում և ինչ դիպուածում՝ ապօրինի։ Եւ ահա այս երեք պատճառներով, չը նայած որ բացի մէկից մնացեալ եկեղեցիներում ընտրութիւնները կատարվեցին, բայց և ոչ մէկն էլ չէ կարելի կանոնաւոր համարել։ Օրինակ. Նորք թաղամասի ընտրութիւնը տեղի է ունեցել շատ քչերի մասնակցութեամբ, աւելի քիչ, քան մի հինգերորդականը ամբողջ ծխականների, և ընտրութիւնը կատարվել է առանց թերթիկների, այն է ձայն են տուել ու այդպէս ընտրել այս կամ այն մարդու։ Շատ պարզ է, աղաների բաղդը բանել է։ Ս. Յովհաննէս եկեղեցում մասնակցել են 35 հոգի, մինչդեռ 200-ից անցնում է ծխականների թիւը։ Կաթուղիկէ եկեղեցում հրաւիրված չեն եղել բոլոր ծխականները ու նախագահող քահանան ժողովրդին է դիմում իմանալու թէ ծխականների ո՞ր մասով կարելի է ընտրութիւնը կայացած համարել։ Ս. Զօրաւորում հրաւիրվել են մօտ 120 ծուխ, մինչդեռ 160 ծուխ ունի։ Ս. Պօղոս Պետրոսում 94 ձայնով ընտրութիւն է կատարվում, չը նայած ծխականներից մի երկուսը պնդում են, որ ծխականների թիւը 550-ի է հասնում։ Միայն Ս. Սարգիս եկեղեցին էր, որ ընտրութիւն չը կայացրեց հետևեալ պատճառներով. նախ՝ ծխականներից բոլորը, այն էլ ցուցակով չէին հրաւիրված ու երկրորդ՝ ընտրութեան մասին հրահանգ չը կար փոխանորդից տրված։ Այդտեղ ծխականները որոշեցին յետաձգել ընտրութիւնը, հրաւիրել բոլոր ծխականներին ցուցակով և ուզել փոխանորդից հրահանգ ու ըստ այնմ ընտրութիւն կայացնել։ Եւ ինչ էք կարծում. ընտրութիւններին այսքան անփոյթ վերաբերվող փոխանորդը այսօր ինչով է զբաղված. նա այսօր գնացել է Դալլար գիւղը մի քանի տգէտ տիրացուներ ձեռնադրելու։ Յարմար օր. երեւանցին զբաղված է ընտրութիւններով. ո՞վ կարող է իմանալ, որ այդ օրը մի յետ ընկած անկիւնում փոխանորդը տգէտների ձեռնադրութեամբ է զբաղված։

Չը նայած որ ընտրութիւնները մենք համարում ենք անկանոն, ու բողոքներ են պատրաստվում, բայց և այնպէս այստեղ բերում ենք ընտրվածների ցուցակը։ Նորք քաղաքամասում ընտրվել են՝ Մ. Տէր-Պօղոսեանց, Մ. Փիլանեանց և Ա. Ազարեանց. Ս. Յովհաննէսում՝ Մ. Աթանասեանց, Մ. Մուսինեանց, և Թ. Տէր-Ղազարեանց. Կաթուղիկէում՝ Տ. Յովհաննիսեանց, Զ. Գէորգեանց և Ա. Գաբրիէլեանց. Ս. Զօրաւորում՝ Ա. Գալստեանց, Ե. Տէր-Գրիգորեանց և Գ. Ղարաջեանց, և Պօղոս Պետրոսում՝ Ռ. Զալալեանց, բժիշկ Յովհաննիսեանց, Գ. Ամիրեանց, Գ. Տէր-Խաչատրեանց, Տ. Տէր-Յակոբեանց. մնացած ընտրութիւնը յետաձգվեց յաջորդ կիրակի։

Վերջացնելով նորից պնդում ենք, որ ընտրութիւնները պէտք է բեկանվեն, որքան էլ ընտրվածների մեծ մասը մեր ցանկացած մարդիկ լինեն։

Ա—Դօ

ՆԱՄԱԿ ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅԻՑ

Մայիսի 24-ին

Մայիսի 20-ին 50 հոգուց բաղկացած կիսամերկ, բոկոտն, սովատանջ հայ գաղթականների մի նոր խումբ մուտք գործեց Ղարաքիլիսա։ Հոգևորականութիւնը անմիջապէս տեղաւորելով նրանց օրիորդաց դպրոցի դատարկ սենեակներում, ձեռնամուխ եղաւ նրանց սկզբնական կարիքները հոգալու։ Արդէն կէս տարուց աւելի է, որ մեր հասարակութիւնը, նախաձեռնութեամբ տանուտէրի և հոգևորականութեան, մի քանի տասնեակ գաղթականների խնամելու ծանր հոգսը անտրտունջ կրում է իր թոյլ ուսերի վրա։ Երկիւղ կար, որ նորեկներին սառնութեամբ կը պատասխանեն. բայց պատիւ մեր հասարակութեան, նա դարձեալ սիրով ընդունեց իր տառապեալ եղբայրներին, դժբաղդ քոյրերին, նոյն իսկ առանց մտածելու, որ իր ուժերից վեր է այդչափ մարդիկ (100 հոգի) կերակրել, հագցնել։ Մեր յարգելի բժիշկ Տէր-Մարուքեանը և գերմանուհի օր. Էմիլիան նոյնպէս մեծահոգութեամբ և ամենայն սիրով շարունակում են իրանց ստանձնած դերը՝ գաղթականների վերաբերմամբ։ Երիտասարդութիւնը նոյնպէս չը մոռացաւ իր պարտքը. ամիսներ առաջ գաղթականների օգտին նա մի ներկայացում տուեց, որից 100 ր. զուտ եկամուտ ստացանք։ Բայց չենք սպասում, որ դրանով էլ իր գործունէութեան վերջ կը տայ. շարունակել անհրաժեշտ է, մանաւանդ այժմ, երբ կարիքը կրկնապատկվել է և առանձին դժուարութիւն չը կայ, քանի որ տեղական ինժեներների շնորհիւ մեր դպրոցական բեմը ըստ ամենայնի կանոնաւորած, յարմարեցրած է ներկայացումների համար։ Բայց ինչ էլ և անենք, մեր ուժից բոլորովին վեր է այդչափ գաղթականներ կերակրել։ Եթէ դրսից օգնութիւն չը ստացվի, մեր աղքատ հասարակութիւնը երկար չէ կարող հետաքրքրվել իր եղբայրների դառն վիճակով և ակամայ կը հրաժարվի օգնել նրանց։ Հրաւիրելով պատշաճաւոր իշխանութեան ուշադրութիւնը այս հանգամանքի վրա, խնդրում ենք օր առաջ շտապել օգնութիւն հասցնել տառապեալներին։

Ղարաքլիսեցի

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Բերլին, մայիսի 20-ին

Խնդրում ենք «Մշակի» մօտակայ համարներից մէկում տպագրել հետևեալը. Բերլինի հայ ուսանողութիւնը յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը պ.պ. Խ. Խաչատրեանին և Վ. Պօղոսեանին, որոնք Բերլինում եղած ժամանակ՝ նուիրել են ուսանողական կասսային 20-ական մարկ։

Խնդրում ենք միւս լրագիրներին արտատպել այս երկտողը։

Ի դիմաց ուսանողութեան՝ Մանաժողով

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Նոր-Բայազէտ, մայիսի 26-ին

Նոր-Բայազէտից, «Մշակի» № 50-ի մէջ տըպված՝ Ս. ստորագրութիւն կրող նամակը այստեղ ինձ են վերագրում։ Ուստի խոնարհաբար խնդրում եմ թոյլ տուէք «Մշակի» միջոցով յայտնել, որ ես չեմ լինել նամակի հեղինակը։ Բայց իմ կողմից բարոյական պարտք եմ համարում աւելացնել, որ համակարծիք եմ յօդուածագիր պ. Ս.-ի հետ նրա համակրելի նամակի այն մասի վերաբերմամբ, որով հրապարակ է հանում գործակալ Սիօն վարդապետի թոյլ տըված զեղծումները։

Առշակ Սինանեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ալաշկերտցի մի հայ օրիորդի մասին մեզ հաղորդում են հետևեալ տեղեկութիւնները. «Մայիս ամսի 7-ին Ալաշկերտի Զէորգան հայաբնակ գիւղից Գրիգոր Մուրատեան՝ քուրդ հրոսակաց հարստահարութենէն ընտանիքով դէպի Ռուսաստան փախչելով կը հասնի մինչև Արարատայ լերանց շղթան, որ կը բաժնէ իրարմէ Ալաշկերտ կամ Բագրեւանդ՝ և սարին Բաենայ գաւառները։ Մութ և ամպամած գիշերը խեղճ Գրիգորի ընտանեաց վրա յանկարծ կը բացվի հրացանաց պայթիւններ, յորոց ձայնէն 16 տարեկան Խկուհի անունով օրիորդ մը՝ ահաբեկած կը թաչի ու կը ձգէ զինքը անծանօթ ձորակներու մէջ, և երկու ամբողջ գիշեր այդ սոսկալի լերանց կրճերու մէջէն թափառելով, կապուտանի բարձր քարաժայռ մը, իր դժբաղդ վիճակը ապահովելու և ողբալու համար։ Քիչ յետոյ երեք հայ ճանապարհորդներ տեսնելով օրիորդը ձայն կուտան և կը հարցնեն ով ըլլալը. օրիորդը կը խօսի իր գլխուն հանդիպած դժբաղդութիւնը. հայ ճամբորդները լսելով կը հրաւիրեն աղջիկը լեռնէն վար իջնել, իսկ՝ օրիորդը հաւատ չընծայելով նրանց լուկ խօսքերուն, վերէն կը պատասխանէ. «Եթէ դուք քրիստոնեայ էք՝ երեսուդ խաչ հանեցէք, որ հաւատամ, թէ դուք ինձ չէք վնասէր» և երբ նրանք այդ կանեն, հաւատալով ժայռէն վար կիջնայ. օրիորդը իրեն միտքը դրեր էր, որ եթէ քրդերը յանկարծ տեսնելու և զինքը բռնելու երթային, կենդանի մարտիրոսուհի մը պիտի որ ըլլար, ժայռէն վայր նետելով զինքը»։

—

Մայիսի 28-ին բացվեց Թիֆլիսի նահանգի ազնուականութեան ժողովը։ Առաջին օրը ազնուականները երդվեցին։ Երկրորդ օրը, մայիսի 29-ին, ժողովը բացեց նախագահ իշխան Մուխրանսկին կարդալով բարձրագոյն ռեսկրիպտ, որը վերաբերում է ազնուականների վիճակը բարելաւելու նպատակով կազմած յանձնաժողովին։ Ռեսկրիպտի ընթերցումը ընդունվեց «ուրայով»։ Ապա ժողովը անցաւ հերթական հարցերին։

—

Անցեալ անգամ հաղորդեցինք քաղաքային կրեդիտային բանկի նախկին կառավարիչ իշխան Նա-

---

Անմիջապէս ոչխարներ մորթոտվեցան ղօնաղների համար, գարու հորի բերանը բացվեց ձիերի համար, որոնք կապվեցան Ռէսի ընդարձակ գոմում, և 2—3 ժամ անցած ամենքն էլ տեղաւորված, գոհացած, կշտացած հանգիստ էին առնում Ռէսի բնակարանի զանազան բաժիններում։

Այսպէս անցաւ մի ամբողջ շաբաթ։ Ընդհանուր սպասածին հակառակ «ղօնաղները» ոչ մի անկարգութիւն չէին անում, բայց և գնալու ոչ մի նշան ցոյց չէին տալիս և հիւրասիրութիւնը շարունակվում էր անընդհատ, ամեն օր յիսուն ձի և յիսուն մարդ առատ առատ կերակրվում էին։ Տանեցիք և գիւղացիք սաստիկ անհանգիստ էին, մտածում էին մտածում, բայց գուշակել չէին կարողանում, թէ ինչով պէտք է վերջանայ այս տարօրինակ հիւրասիրութիւնը։ Թէև զգուշութեան համար բարեկամների խորհրդով Ռէսը տանից հեռացրեց իր ամենափոքր և ամենից գեղեցիկ հարսին՝ Ծաղիկին և մեծ որդու հասած աղջկան՝ Շամամին, բայց և այնպէս նա ըստ երևոյթին անհոգ և անտարբեր էր. սակայն թէ միայն նա էր հասկանում բանի էութիւնը, և ոչ ոքի ոչինչ չէր ասում։ Անցաւ այսպիսով էլի մի շաբաթ և մի գիշեր Ռէս Պէտօի և իր աւագ որդու մէջ հետևեալ խօսակցութիւնը տեղի ունեցաւ։

—Ափօ, ինչ էնինք, էն մէկ գարու խոր դարտկուաւ, խլսուն թազան բանանք, հարցրեց որդին։

Ռէսը մի փոքր մտածեց, ապա ասաց.

—Խըրատն չէ լաօ, համա էս քշեր, ուրիշ խոր ըմ բացէք, գարին ըլմէն խանէք լցէք առջի դարտակ խորը, սարա թաղայ բացած խորի բերան բռհատ փակէք, օր չերևայ թէ բացած է։ Ջե մեռնիմ, էլ ման էրէք, օր բէգի խուլամներաց աչք վրա չիյնայ, չիմանան։ Դէ շուտ, կանչա ախպրտիքդ։

Ռէսի կարգադրութիւնը ամենայն ճշգութեամբ և գաղտնապահութեամբ կատարեցին որդիները. առաւօտեան դատարկված հորը կրկին լիքն էր գարիով։ Եւ այս բանը կրկնվեց մի քանի անգամ։

Վերջապէս մի օր բէգը իր մօտ կանչեց քըրդերից մէկին և հարցրեց.

—Հը՛, կուռօ, ինչ հալի են Ռէսի ամբարները, քիւլը քամու տուինք, թէ դեռ չէ։

—Բէգ, պատասխանեց քիւրդը, մենք մնացել ենք շուարած. գարու հորը դատարկվում է, էն է ասում ենք, պրծաւ, Ռէսն առաւօտը իր ձիերը պէտք է ծախի գարի գնի. բայց ինչ, գիշերը դատարկ հորը դարձեալ լցվում է. սրա ամբարները անսպառ են, մարդուն Աստուած է տալիս, տունն օջաղ է։

Բէգը չը հաւատաց այս առասպելին, կանչեց մի քանի ուրիշներին և նոյն բանը լսեց. բէգի դէմքը փոխվեց, նա դուրս եկաւ և հրամայեց անմիջապէս ձիերը դուրս քաշել և թամբել։

—Ձլայի տունն օ ջ ա ղ է, ասաց նա, հեծէք հեռանանք այստեղից։

Բէգը գնաց. այնուհետև շրջակայքի քրդերի մէջ լուր տարածվեց, թէ Ռէս Պէտօի տունն օրհնած է, թէ Աստուածը նրան տուել։ Եւ փորձութիւնն անցաւ այս Յօք երանելու տան վըրայից, առանց մնաս պատճառելու։

Անցան հանգստութեան և երջանկութեան դարձեալ մի քանի տարիներ. Ռէսի ամբարներն առաջվայ նման լիքն էին, թէև հիւրերն առաջվայ նման անպակաս էին. քիւրդերը կրում էին իրանց բաժինները, իսկ չէյխ Աւդին տանում էր իր սերմացուն։ Բացի սրանցից քանի քանի հարևան չունևոր ընտանիքներ ապրում էին բացառապէս Ռէսի անով և աղօթքներ վեր առաքում Աստուծուն արդար մարդու օջախի հաստատութեան համար։ Տատերից մէկն էր և Մինօն իր Զինիկ կնոջ և երկու զաւակների հետ, որոնք կերակրվում էին Ռէսի սեղանից։ Մինօն Ռէսի ամենափոքր որդու կորիչ Մուրադի հետ ոչխարները պահելու բացառիկ պաշտօնն ունէր, և վաղուց էր, ինչ դարձել էր «տանու տղայ». Ռէսը Մինօին իր որդիներից չէր ջոկում, իսկ Մինօն էլ այս սէրը կարողացել էր արդարացնել օրինակելի հաւատարմութեամբ։

Գարնանային օրերից մէկում մի անգամ մի անակնկալ դէպք տեղի ունեցաւ, որ կայծակի հարուածով իջաւ Ռէսի տան վրա և նրա յարկի տակ իշխող ուրախութիւնն ու երջանկութիւնը սուգի և տրտմութեան վերածեց։

Մուրադն ու Մինօն արշալոյսից շատ առաջ սրնգի ձայնով իրանց հօտերը սովորական սարերն էին քշել, ուր յաճախակի բերում էր իր հօտը և մի քիւրդ հովիւ։ Այս երեք պաշտօնակիցները շատ անգամ էին միասին սիրով խորտիկ ճաշում ուտում, զրոյցներ անում, գայլերի դէմ կռւում։ Այդ օրը քիւրդի փոխանակ նրա ոչխարները բերել էր նրա քոյրը՝ սևաչեայ Գուլէն, որին եղբայրը ընկերների խնամքին էր յանձնարարել դեռ երէկվանից։ Ճաշը մօտ էր, երբ հեռւում երեք զինված ձիաւորներ երևացին. աղջիկն այդ տեսաւ և գունատվեց. նա տըղերսող հայեացք ձգեց դէպի երկու երիտասարդները։

—Ես գիտեմ սրանք ինչու են գալիս, ձեր բաղդն եմ ընկել, ինձ մենակ մի թողնէք։

Երիտասարդներն իսկոյն գլխի ընկան, որ սրանք գալիս են Գուլէին փախցնելու հակառակ իր կամքի։ Նրանց համար ծանր դրութիւն ստեղծվեց։ Աղջկան թողնել ճակատագրի կամքին անհնարին էր, եղբայրը վրէժխնդիր կը լինէր և նամարդութիւն էր. կռւի բռնվել եկողների հետ, վտանգաւոր էր։ Այս մտքերով էին պաշարված երկուսն էլ, երբ ձիաւորները սրարշաւ հասան և միասին դէպի Գուլէն դիմեցին, որ խոյս տուեց դէպի երիտասարդները։ Մուրադն ու Մինօն առաջ անցան և փորձեցին խնդիրը քաղցրութեամբ վերջացնել։

—Բրաներ, (եղբայրներ), ասաց Մինօն, այս

պոլէօն Ամատունու գործի վճիռը: Մանրամասնութիւնը հետեւեալն է: Դատաստանական պալատը որոշեց. իշխան Ամատունուն, ազնուական, 52 տարեկան, զրկել բոլոր առանձնակի, անձնական և կցութեան իրաւունքներից և աքսորել Տօմսկի նահանգը, արգելելով հեռանալ բնակութեան համար նշանակած տեղից 10 ամիս և 20 օր, այլ և Սիբիրի միւս նահանգներ գնալը՝ 6 տարւայ ընթացքում: Իսկ 12 տարի անցնելուց յետոյ, թոյլ տալ նրան ազատօրէն ընտրել բնակութեան տեղ եւրոպական Ռուսաստանում, բացի մայրաքաղաքներից և մայրաքաղաքների նահանգներից, առանց վերականգնելու իրաւունքները: Այդ վճիռը օրինական կարգով ներկայացնել Նորին Կայսերական Մեծութեան հայեցողութեան՝ կեցութեան իրաւունքներից զրկելու վերաբերմամբ:

—

Տեղական լրագիրներում տպված է Սօլօլակի ջրի և էժանագին ճաշարանի մի տարւայ հաշիւը 1896 թ. մայիսի 1-ից մինչև այս տարւայ մայիսի 1-ը: Որքան մեզ յայտնի է, ճաշարանը Թիւրքիայից փախած հայ գաղթականներին ճաշ տալու համար, անցեալ տարւայ սեպտեմբեր ամսից սկսած ստացել է և շարունակում է ստանալ Կովկասի հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհրդից ամսական որոշ նպաստ—150 րուբլի և սակայն այդ մասին ոչ մի յիշատակութիւն չը կայ հրատարակված հաշւի մէջ:

—

Չորեքշաբթի օր, մայիսի 28-ին, վրաց կալուածական բանկի թատրոնում Մոսկվայի կայսերական մեծ թատրոնի արտիստ Բէգլար Ամիրջան, մասնակցութեամբ տ. Դէ-Վօս-Սօբօլեվայի և պ. Կօվալենսկու տուեց կօնցէրտ: Կօնցերտը անցաւ մեծ աջողութեամբ. պ. Ամիրջան ունի հզօր և մշակված ձայն և նրա երգած կտորները, մանաւանդ «Կարմէն» և «Դէմօն» օպէրաներից ցոյց տուին, որ նա վերջին տարիների ընթացքում նշանաւոր կերպով կատարելագործել է իր ձայնը և երաժշտական կրթութիւնը: Կօնցէրտի աջողութեան քիչ չը նպաստեցին և տ. Սօբօլեվան ու պ. Կօվալենսկին, որոնք մի քանի կտորներ երգեցին մեծ զգացումով: Ափսոս միայն, որ թատրօնը կիսով չափ լի էր և մեր հասարակութիւնը զլացել էր լսելու մի գեղեցիկ կօնցէրտ, որ էսթետիկական մեծ հաճոյք պատճառեց սակաւաթիւ հանդիսականներին:

—

Առաջիկայ յունիսի 5-ին, Կարայեազում պէտք է հնձելու փորձ անեն Մակ-Կօրմիկի հնձող մեքենայով: Թիֆլիսում գտնվող գիւղատնտեսները և հետաքրքրվողները կարող են օգտվել դէպքից և տեսնել մեքենան գործողութեան մէջ:

—

Հինգշաբթի օր, մայիսի 29-ին, երեկոյեան, Թիֆլիսում սաստիկ անձրև եկաւ. մի րօպէում հեղեղվեցին փողոցները, իսկ մի քանի տեղ, ինչպէս ասում են, ջուրը մտաներ հասցրեց: «Тифлисскій Листокъ» լրագիրը հաղորդում է, որ Նաւթլուղում հոսանքը քշեց մի ֆուրգօն, որի մէջ կային 19 մարդիկ. դրանք ամենքը խեղդվեցին: Զուգարէթ թաղում նոյնպէս խեղդվեց մի մարդ, որ ուզում էր անցնել փողոցով վազող ջրով:

—

ԿԱՐՍԻՑ մեզ գրում են մայիսի 27-ից. «Անցեալ շաբաթ օր, մայիսի 24-ին, գալիս է Կարս մի անյայտ անձնաւորութիւն բաւական մաքուր, եւրոպական հագուստով, աչքերին ակնոցներ: Կիրակի օր առաւօտը նա հայոց եկեղեցումն էր, իսկ ցերեկը քաղաքում: Երկուշաբթի առաւօտ նրան գտան քաղաքից մի քանի վերստ հեռու սպանված: փորի վրա որի 12 հարուածներ կային. կառքի հետքը պարզ ցոյց էր տալիս, որ նրան բերել են կառքով և սպանել կիրակի գիշեր: Սպանվածի անձնաւորութիւնը մինչև այժմ անյայտ է. նրա գրպանում գտել են միմիայն մի պօստային անվօրրագիր «Аветисовъ» մակագրութեամբ: Ագստաֆայից մինչև Ալէքսանդրօպոլ նա եկել է մի յայնի հետ. պատմում են որ մօտը ունեցել է խոշոր գումար: Հետաքրքիր է որ նա, պատահած մարդկանց մօտ, զանազան անուններ է տուել իրան: Կառքից չէ իջել քաղաքում որոշ տեղ, այլ փողոցում: Ո՞ւր է գնացել, ուր է գիշերել շաբաթ գիշեր, որտեղ է հագուստները փոխել և ուր է թողել իր հին շորերը և իրեղէնները, անյայտ է: Մինչև այսօր առաւօտ դիակը դրված էր ի ցոյց. այսօր նկարեցին և թաղեցին: Մօտը գտել են նաև մի ռէվօլվեր փամփուշտներով:»

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Ձեզ արդէն հաղորդված է, որ անակնկալ կերպով հեռագիր ստացվեց կաթուղիկոսից, որով հրաժարեցնելով Մեսրոպ վարդապետին թեմական դպրոցի տեսչի պաշտօնից, կանչում են նրան էջմիածին: Ասում են, որ դրդողները այստեղից են, քանի որ տեսնում էին հոգաբարձութեան մտադրութիւնը՝ երկրորդ տարին ևս հրաւիրելու նրան նոյն պաշտօնով և տեսչական պարզ իրաւունքներով: Արդեօք սա մի խաղ չէ մի տարի ևս հին խումբը փաթաթելու դպրոցի շլնքին: Ինչ է մտածում այս մասին հոգաբարձութիւնը և որտեղ է մնում ինտելիգէնտ հոգաբարձուների պատուասիրութիւնը: Ողորմի քեզ, Կիւրեղ եպիսկոպոս, բարւոք մարգարէացար, թէ հոգաբարձուները դպրոցի համար միայն փայտ և աւել գնողներ պէտք է լինեն»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Էրզրումից մեզ հաղորդում են հետեւեալ տեղեկութիւնները մայիսի 13-ից. «Չորրորդ զօրաբանակի հրամանատար անգութ Զէքքի փաշան կը գայ հօս:

«Չիթող գիւղի բանտարկելոց կրած տառապանքները անպատմելի են. երդմամբ և երաշխաւորութեամբ սոյն բանտարկելոցմէ միայն Սեդրակ վարժապետն ազատեցին:

«Օրերս շատ մը Գերջանցիներ եկած են մեզ հիւր բոլորովին մերկ, բոկոտն և անօթի. կուզեն արտասահման (Ռուսաստան) գնալ, բայց տեղացիներ ևս կասեցուցին այդ ընթացքէն: Այսպէսներ քանի քանիներ կան, ինչով կերակրուին ու ապրին. իսկ թէ մեր ռուսահայ եղբայրները կառավարութեան հրամանաւ օգնէին ու մխիթարէին այս խուլ անկիւնները եկած իրենց նահատակ եղբարց»:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ԹԻՒՐՔԻԱ

—

Դրամական դժուարութիւններ. Յունաստանի յուսահատ ֆինանսական վիճակը ստիպում է յունաց արքունական ընտանիքին և բարձրաստիճան պաշտօնեաներին զոհաբերութիւններ անել: Աթէնքից հեռագրում են «Politische Correspondenz» լրագրին. «Գէորգ թագաւորը յայտնեց մինիստր-նախագահ Ռալլիին, որ երկրի ծանր վիճակը նկատի ունենալով, նա որոշել է հրաժարվել յօգուտ պետական գանձարանի իր պալատին յատկացրած ռոճկի մի երրորդ մասից: Ասում են, որ գահաժառանգ Կօնստանտին ևս պետութեան տրամադրութեան տակ է դնում իր ռոճկի մի մասը»: Արքունիքի ստացած ռոճկի քանակութիւնը 1,325 000 դրախմ է:

Յունաստանի մերժումը. Աթէնքից հեռագրում են «Indépendance Belge» լրագրին. «Յունաստանը յայտնեց մեծ պետութիւններին, որ անկարող է վճարել պատերազմական տուգանքը, բայց համաձայն է, որ հաստատվի մի անկախ յանձնաժողով մի քանի հարկերի կարգադրութեան համար: Յանձնաժողովը կազմված կը լինի յունաց և օտար կառավարութիւնների անդամներից և բոլոր անդամները կը նշանակվեն յունաց թագաւորի կողմից»:

Կ. Պօլսից հաղորդում են որ սըր Ֆիլիպ Կէրրիի դիպլօմատիական գործունէութիւնը Բ. Դըռան վերաբերմամբ շատ սպառնալից բնաւորութիւն է ստացել: Յունիսի 2-ին (ն. տ.) ունկնդրութեան միջոցին նա շատ սուր ձևով յայտնեց սուլթանին, որ Անգլիան երբէք չի թոյլ տայ, որ Յունաստանը դրամական քայքայման մէջ ընկնի և նրա հողերի մի մասը անցնի Թիւրքիային:

Լօնդօնից գրում են, որ Գլադստօն Պետերսֆիլդում տեղի ունենալի առաջիկայ ընտրութիւնների առիթով յօգուտ ազատամիտ կանդիդատի գրած նամակի մէջ սաստիկ պախարակում է անգլիական քաղաքականութիւնը արևելեան հարցում: Եւրոպայի Արևելքում վերածնվեց սրբազան դաշնակցութիւնը «եւրոպական կօնցէրտ» նոր անուան տակ: Ռուսաստանը, Գերմանիան և Աւստրիան կրկին ընդունեցին ազատութեան և արդարութեան հակառակորդների իրանց նախկին դրութիւնը: Ֆրանսիան ստիպված է լռել, որովհետև գտնվում է համաձայնութեան մէջ Ռուսաստանի հետ, Իտալիան թուլացած է իր ներքին խռովութիւններից, իսկ Անգլիան, փոխանակ իր անձնական համոզմունքով գործելու, բաւականանում է գրաւելով մի փոքրիկ տեղ երեք կայսրների սեղանի շուրջը և կատարում է նրանց հրամանները:

Աթէնքի «Էֆէմէրիս» լրագիրը մի քանի մերկացումներ է անում յունական «Էթնիկէ Հետերիա» ազգային միութեան մասին, որը բաւական նշանաւոր դեր խաղաց յոյն-թիւրքական պատերազմի մէջ և, դժբաղդաբար, շատ քիչ օգուտ բերեց իր հայրենիքին: Այդ «միութեան» խորհրդի նախագահը Աթէնքի նախկին քաղաքագլուխն է, Միխայիլ Մէլաս: Անդամներն են, ի միջի այլոց, Աթէնքի համալսարանի պրօֆէսոր Կամբօս, ապա ֆինանսների մինիստրութեան սինդիկ Լիկօնդոս և եօթ օֆիցերներ: Այդ միութեան կանոնադրութեան մէկ յօդուածն ասում է, թէ «թագաւորը և թագաւորական ընտանիքի անդամները ոչ մի դէպքում չեն կարող «միութեան» անդամներ լինել»:

ԿՐԵՏԷ

—

Յունական զօրքը Կրետէից հեռանալուց յետոյ, կրետական ապստամբները ընտրել են իրենց ժամանակաւոր կառավարութեան պետ յայտնի պարագլուխ Հաճի Միխալի Ֆանտարիսին: Այս օրերս նոր պետը հրատարակել է մի յայտարարութիւն, որով առաջարկում է կրետացիներին ընտրել ազգային ժողովի համար պատգամաւորներ երկրի շահերի քննութեան և խորհրդակցութեան համար:

Իսկ մինչև այդ Կրետէի վիճակը մնում է անորոշ, Թիւրքիան յանդգնացած Գերմանիայի աջակցութիւնից, յաւակնութիւն է ցոյց տալիս նորից իր ձեռքն առնել կղզին և «խաղաղացնել», այսինքն, թիւրքական մաքով, կոտորել քրիստոնեաներին: «Standard» լրագրին հեռագրում են Կ. Պօլսից, որ թիւրքաց մինիստրների խորհուրդը դարձրել է մեծ պետութիւնների ուշադրութիւնը Կրետէ կղզու անբաւարար դրութեան վրա և յոյս է յայտնել, որ Թիւրքիային կը յանձնվի կարգ և խաղաղութիւն հաստատելը կղզում:

Իսկ Ֆրանսիական կառավարութիւնը, ինչպէս հաղորդում է «Times» լրագիրը, մի քանի առաջարկութիւններ է արել մեծ պետութիւններին Կրետէ կղզում ինքնավարութիւն մտցնելու խնդրի նկատմամբ: Այդ առաջարկութիւններն են. 1) հաստատել ժանդարմերիա, բաղկացած այլազգիներից. 2) փոխառութիւն կնքել այդ

աղջիկը մեր ընկերոջ քոյրն է, և այսօր մեր խնամքին է յանձնված. դուք ինքներդ էլ համոզվում էք, որ այդ պատճառով մենք պատասխանատու ենք սրա կեանքի համար, խնդրում ենք թողէք սրան այսօր, մենք տիրոջը յանձնենք, որ նամարդ չը լինենք, յետոյ դուք գիտէք:

—Տօ, փլայի կտորներ, ձեր ինչ բանն է, պոռաց մի ձիաւոր. հեռու, ձեզ ասում եմ, թէ չէ... նա սպառնաց հրացանով:

—Ջենք թողնի, վճռողաբար կրկնեց Մինօն, որին պինդ փաթաթվել էր Գուլէն:

Քիւրդը կատաղած՝ հրացանը պարպեց. Մուրադը նրան պատասխանեց. էլի մէկ երկու անգամ հրացանները տրաքտրաքեցին, և Մինօն ու մի քիւրդ անշնչացած ընկան. Մուրադը ծանր վիրաւորված երկու ձեռքով բռնեց կուրծքը, իսկ դողացող աղջիկը տարվեց: Հայ և քիւրդ գիւղերից հասած «հաւարը» անօգուտ անցաւ. Մուրադը թոթով լեզւով հազիւ կարողացաւ համառօտ կերպով անցքը նկարագրել և հոգին փչեց:

Բ... գիւղում ընդհանուր սուգ տիրեց, երբ երկու դիակները բերին սայլերով: Ամենքն էլ ողբում էին, իսկ երկու այրիների և Խաթունի Մարէի ողբն ու վայնասունը ապառաժ քարերից արիւն-արտասուք էր քամում: Մինօի կին Զինիկը իր «թագ ու պսակ, իր գլխաւոր էրկան» լալով համբուրելիս, ողբում էր և իր անտէրութիւնը և իր զաւակների «եթիմութիւնը»: Ծերունի ռէսը վշտից չարչված կանգնած էր դիակների գլխավերևը և թէև կրկնում էր «փառք քեզ Աստուած», բայց և արտասուքները ծեր աչքերից գլորվում էին ալեզարդ միրուքի վրայից կաթիլ կաթիլ և թրջում էին նրա կուրծքը: Թաղումը վերջացաւ. սուգը դադարեց: Ռէսը կարգադրեց, որ Զինիկը իր երկու որբերով մի անգամ ընդ միշտ անտէր ամայի տնից տեղափոխվի իրանց՝ ռէսենց տուն. տանեցոց էլ խիստ պատուէր տուեց սիրով և քաղցրութեամբ վարվել Մինօի ընտանիքի հետ, տան անդամներ համարել նրանց:

—Եթիմի սիրտը փուխր կեղնի, շուտ կը կոտրի, խօս էրես չանց չը տաք էնոնց, ասաց ռէսը իր ընտանիքին:

Ռէսի յարկի տակ Զինիկը գտաւ միայն տաք և սիրող սրտեր, առանց թէ իր հարազատներով շրջապատված լինէր. նա մի փոքր մխիթարվեց, զգալով՝ որ իր զաւակները անտէր չեն. ժամանակն էլ, սրտի ամեն տեսակ ցաւերի այս բուժիչը, իր սպեղանին դրեց նրա մորմոքացող վէրքերի վրա, մի փոքր հանգստացրեց նրան, և Զինիկն ըստ երևոյթին հաշտված իր նոր վիճակի հետ, սկսեց խաղաղութեամբ ապրել ռէսի տանը և սրտով աշխատել այդ տան համար. միայն կտրիճ Մինօին իր սիրած ամուսնու կսկիծը ներքուստ նրան տանջում էր և գիշերային խաւարի մէջ ամենից ծածուկ արտասուքներ քամում նրա աչքերից: Իր այդ վշտի սփոփանքը բոլոր տանեցիներից նա գտնում էր ծաղիկ Խաթունի մէջ, որը իր ընկերը կորցրած թռչնի պէս նոյնպէս վշտահար էր, նոյնպէս կարօտ էր սփոփանքի: Երկու այրիները կապվեցին իրար հետ ընդհանուր վշտի անքակտելի կապերով, խառնեցին իրար իրանց ցաւերը և հաւասար ուժով տանել սկսան, որպէս զոյգ ամոլներ: Նրանք միասին էին գնում ամուսինների թարմ գերեզմանների վրա և իրար գրկած-սգում նրանց վաղաժամ մահը, և ապա փոխադարձաբար մխիթարում իրար, որպէս երկու սգաւոր քոյրեր:

Ծաղիկ և Զինիկ մանկութեան ընկերուհիներ էին, միասին էին խաղացել և զուարճացել անմեղ մանկութեան երջանիկ օրերում, միասին էին թափառել ծաղկաւէտ սարերն և ձորերը, միասին էին քաղել բանջարներ ու ծաղիկներ, միասին էին յօրինել կուսական առաջին սուրբ սիրոյ երգերը և համարեա միաժամանակ իրանց սրտերը տուել էին մէկը՝ Մուրադին, միւսը՝ Մինօին: Ամուսնանալուց յետոյ մի առ ժամանակ միայն մէկի հարստութիւնն ու դիրքը, միւսի աղքատութիւնն ու խեղճութիւնը խախտել էր ճակատագրի այս տարօրինակ զուգադիպութեան հաւասարակշռութիւնը, բայց նոյն ճակատագրին հաճելի եղաւ այդ երկու սրտերը դարձեալ միասին ջարդել, նրանց միասին թշուառացնել, և նրանց վիճակների նմանութիւնը վերականգնել: Եւ Ծաղիկն ու Զինիկը ինչպէս որ միասին էին թագն ու պսակին արժանացել, միաժամանակ վայելել սիրոյ հեշտանքներն ու երջանկութիւնը, այնպէս էլ միասին այրիացան, սև կապեցին: Լեբան կրծքին մնացված զոյգ ուշացած ծաղիկներ էին սրանք, որոնք վրա հասած աշնանային ցրտից նեղվելով, իրանց թառամած գլխիկները իրար էին կպցնում, քաշ ձգում, առանց կամենալով դուրգուրվել, փաթաթվել, փարվել իրար միայնութեան և վշտի դառնութիւնը մոռանալու համար: Այսպէս էին մխիթարվում երկու այրիները:

Դարձեալ անցան օրեր և ամիսներ. տան մէջ խաղաղութիւնը կրկին վերականգնվեց, կսկիծն ըստ երևոյթին մոռացվեց, բայց ռէս Պէտօն մռայլվեց, հարուածը նրա համար շատ ծանր և անտանելի էր:

—Փառք քե Աստուած, կամք քու օրհնեալ էղնի, թէև կրկնում էր նա յաճախ ըստ իր սովորութեան, ամենայն մի ձախորդութեան և աջողութեան մէջ Աստուծոյ անհասանելի կամքը փառաբանելով, բայց և այնպէս մռայլը նրանից չէր հեռանում, ծեր ճակատի վրա կնճիռներն աւելացան, նա աւելի երկար էր մեն միայնակ նստում օդայում, աւելի սակաւ էր որդիների հետ խօսում և խիստ յաճախ ինքն իրան: Տխուր նախազգացումը նրան օր ու գիշեր հանգիստ չէր տալիս. նրան թւում էր, թէ այս թշուառութիւնը գալիք աւելի մեծ թշուառութեան կարապետն է. «Արցունքը զուլում կը ծնի», ասել էր նրան իր հայրը շատ տարիներ առաջ և այդ «զուլումի» վախը նրա սրտից չէր անցնում:

(Կը շարունակվի)

նպատակով և Կրետէում նոր վարչութիւն մտցնելու ծախսերի համար. 3) Նահանգապետ նշանակել: Ասում են, որ Ռուսաստանը ույժ է տալիս այդ առաջարկութիւններին, որոնք համակրութիւն են գտնում նաև Անգլիայում:

Յունաց մինիստր-նախագահ Ռալլի յայտնեց Աթէնքում գտնվող օտար պետութիւնների դեսպաններին, որ հէնց որ յունաց զօրքերը հեռացան Կրետէից, տեղացի քրիստոնեաները ենթարկվեցին մահմետականների կողմից ամեն տեսակ հարստահարութիւնների, իսկ եւրօպական զօրքերն անտարբերութեամբ են վերաբերվում քրիստոնեաների կոտորածին:

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Ուրմիա, մայիսի 12-ին

Մի քանի օր առաջ մի ստուար կարավան մեկնեց այստեղից դէպի Վան Սալմաստի վրայով. ուղևորներն էին Վանի ամերիկական միսիօնար Մստըր Ալլէնը իր ընտանիքով, տիկին Ռէյնօլտըս, չատախցի Շահէն աղան և ուրիշ վանեցի ազգայինք, որոնք այս առթիւ վերադառնում են աւերված հայրենիքը՝ թերևս քանդված տուներնին վերաշինելու համար: Սրանք բոլորը յանկարծակի մեկնեցին և պատճառն այն էր, որ Վանի անգլիական հիւպատոս մայեօր Էլլիոտ այս օրերս խիստ ստիպողական գործերի համար ստիպված էր մինչև Թավրիզ ճամբորդութիւն մը կատարել և վերադառնալ, որի հետ և ուղեկցութեամբ օսմանեան զօրաց և ոստիկանաց գնալու են մեր ճանապարհորդները: Վանից այս առթիւ ստացված լուրերը չատ հետաքրքրական են: Կուսակալ Շէմշէտդին փաշան պաշտօնանկ եղած է և կանոնաւոր զօրաց հրամանատար Ֆէրիկ Շէմսի փաշան յաջորդել է նըրան: Մի քանի լուրերի պատճառով յուզում և տագնապ սկսել է տիրել. Կ. Պօլսից ամենախիստ հրամաններ և հրահանգներ են ստացվել կարգը անվթար պահելու: Այս պատճառով տեղական իշխանութիւնք իսկոյն և եթ ուղարկել են զօրք, թնդանօթ և պատերազմական ռազմամթերք Բերկրու, Խօշաբի, Սաղայի, Բաշկալէյի և Գէվէրի գաւառները: Քուրդ աղաներին և բէկերին ևս բացարձակ հրամաններ տրված են հսկել մեծ ուշադրութեամբ իրանց սահմաններում և մանաւանդ Թիւրք և պարսկային սահմանագլուխներում: Ըստ երևոյթին մայեօր Էլլիոտի հապճեպ ուղևորումը դէպի Թաւրիզ կապ ունի երկրի ներկայ սպառնալից և վտանգաւոր դրութեան հետ:

Գովելի, այո, զարմանալի և հիանալի է արդարև Մր. Ալլէնի և իր ուղեկիցների քաջասրտութիւնը և անձնուիրութիւնը, որ ներկայ ամենակրիտիքական հանգամանքներում նրանք, լոկ պարտաճանաչութեան բուռն զգացմանց անսալով՝ թողեցին այս՝ բաղդատմամբ աւելի խաղաղ ապաստանավայրը և գնացին օգնութեան ձեռն կարկառել ծերունի դօկտօր Ռայնօլտսին, որ միայնակ ստանձնել էր հազարաւոր որբերի, այրիների, թշուառների, հիւանդների, կարօտեալների, սովեալների, վերջապէս մի խօսքով խըղճալի հայերին նպաստ, օգնութիւն, դեղ ու դարման, սփոփանք և մխիթարութիւն մատակարարելու մեծ և ազնիւ գործը: Ինչ որ էլ լինին նրա մասին ասված և գրված բոլոր թեր ու դէմ առարկութիւնները՝ այս ճշմարիտ է, որ աւերված Վանի և Վասպուրականի խղճալի հայ քրիստոնեայ ժողովուրդին համար այդ ծերունին մեծ նշանակութիւն ունեցաւ տառապանքի և հեծութեանց այս սոսկալի օրերում: Ամեն մի ազնիւ մարդ շնորհակալ է նրանից և իր ընկերներից, որոնք Հայաստանի խոր վէրքերին վրա սպեղանի են դնում այնքան անձնուրացութեամբ:

Արգօս

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 մայիսի: Մայիսի 29-ին, առաւօտեան 11 ժամին, Թագուհի Կայսրուհին բարեյաջողութեամբ ծնեց Աղջիկ, որին աղօթքի ժամանակ Տատիանա անունը տրվեց:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 28 մայիսի: Կէսօրից յետոյ տեղի ունեցաւ դեսպանների ժողով, ապա երրորդ նիստ խաղաղութեան վերաբերեալ բանակցութիւնների առիթով: Երկու օրից տեղի կունենայ զինուորական կցորդների նիստը սահմանը կանոնաւորելու մասին:

ՊԱՐԻԶ, 28 մայիսի: Դիմադրական կուսակցութեան պատգամաւորները վճռեցին առաջարկութիւն անել՝ շարունակելու պարլամենտական նստաշրջանը յուլիսի 14-ից յետոյ:

ՍԱՅԳՕՆ, 28 մայիսի: Բանկօկում խօլերա տարածվեց:

ԲՈՒԴԱՊԷՇՏ, 28 մայիսի: Հոգեգալստի օրը անկարգութիւններ տեղի ունեցան Նագուդվարում, իսկ հետևեալ օրը—Ալպարում: Ամբոխը քարեր էր արձակում ժանդարմների վրա և ըսպառնում էր ներս խուժել պաշտօնական հիմնարկութիւնները: Ժանդարմները հրացաններ էին արձակում: Նագուդվարում սպանվեց 1 բանւոր, ծանր վիրաւորված են 6 հոգի, թեթև վիրաւորված են մի քանիսները. Ալպարում սպանված է մէկ կին և վիրաւորված են մի քանի մարդիկ: Երկու քաղաքներն էլ կանչված են զօրքեր: Հանգստութիւնը վերականգնված է:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 29 մայիսի: Դեսպանների խորհըրդակցութիւնը Տէվֆիկ-փաշայի հետ միասին ըընական ընթացքով է առաջ գնում և գաղտնի է պահվում:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 29 մայիսի: Մայիսի 28-ին անգլիական, ռուսաց և իտալական դեսպանատների քարտուղարները ճանապարհ ընկան Թէսալիա դրութիւնը ուսումնասիրելու համար: Վաղը կը կայանայ չորրորդ խորհրդակցութիւն խաղաղութեան դաշնի կապելու մասին:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 29 մայիսի: Զէյթունում ժամանակաւոր հիւանդանալու մի քանի դէպքերի մասին՝ լուրը հաստատվում է: Հրամանագրված է 10 օրվայ կարանտին հաստատել: Զէյթուն է ուղարկված մի յատուկ սանիտարական յանձնաժողով:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչ՝ ԱՆԴՐԷԱՍ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎՐԱՑ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆՆԵՐԻ ԹԱՏՐՈՆ
Երեքշաբթի, յունիսի 3-ին
հայոց դերասանները կը ներկայացնեն
I
ԲԱՂԴԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐ
կատակերգութիւն 3 արար. հեղ. Յ. Պարոնեանի
II
ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
Մոսկվայի կայսերական թատրոնի արտիստ պ. ԲԷԳԼԱՐ ԱՄԻՐՋԱՆԸ կը երգէ „Ա՛յ վարդ" և „Լուեց ամպերը":
Ճիշդ 9 ժամին վարագոյրը կը բարձրանայ:
1—2

Լ Ո Յ Ս Տ ԵՍ Ա Ւ
ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԻ
Բ. ԳԻՐՔԸ
(520 երես. 26 պատկեր)
Գ Ի Ն Ն Է 2 ր.
Բացված է երրորդ գրքի բաժանորդագրութիւնը: Բաժանորդագինն է 2 ր.:
Դիմել՝ Ервcovered Ерванду Лалаянцу, ШУША. կամ ԹԻՖԼԻՍ՝ կենտրօնական և կովկասեան գրավաճառանոցները:
(№ 58) 4—4

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՊԱՀԱՐԶԱՆԻ մասին մի աշխատութեան համար խնդրում եմ հետևեալ տեղեկութիւնները. ա, Ամուսնութեան դէպքեր արտաքոյ կարգի պայմաններում. բ, Ընտանեկան նշանաւոր խռովութիւններ և դրանց արդիւնքը. գ, Ապահարզանի դէպքեր—դրանց շարժառիթները, հետևանքները, վերջնական ելքը, հոգևոր իշխանութեան բռնած դիրքը այդ գործում, նրա վճռի մօտիվները և այլ մանրամասնութիւններ այդ խնդիրների վերաբերմամբ:
Բացի այդ, կարևոր են մի շարք կանանց կարծիքներ ամուսնութեան մասին. թէ ինչպէս էին մտածում ամուսնութեան մասին օրիորդ ժամանակում, ինչ տեսակ էին պատկերացնում ամուսնութիւնը, ինչ պարտականութիւն էին զգում այն ժամանակ ամուսնութեան լծի վերաբերեալ, յետոյ ինչը ինչպէս գտան, որն է իրանց կարծիքով բաղդաւոր և օրինաւոր ամուսնութիւնը, ինչ և ինչ էր պակասում իրանց իմանալ նախ քան ամուսնանալը և այլն և այլն: Մի խօսքով այս խնդրի մասին բազմակողմանի տեղեկութիւններ: Հաւատացած ենք, որ ձեռընհաս անձինք և մեր յարգելի տիկինները չեն զլանայ այս գործում մեզ օգնելու:
Հասցէս՝ Баку—до востребованія
Рубену Оганджанянъ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԿՐԵԴԻՏԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է ի գիտութիւն ընդհանուրի, որ պարապմունքները ընկերութեան վարչութեան մէջ յունիսի 1-ից սկսած մինչև սեպտեմբերի 1-ը, կը սկսվեն առաւօտեան 9 ժամից և կը վերջանան 1 ժամին կէսօրից յետոյ. մի և նոյն ժամանակ փոխատուութիւնները կը տրվեն մինչև ցերեկվայ 12 ժամը:
1—1

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐԱՆՈՑԻ հոգաբարձութիւնը յայտնում է որ 21 կլպակների նորոգութեան ԱՃՈՒՐԴԸ, որը նշանակված էր մայիսի 28-ին, յետաձգվեց 31-ին նոյն ամսոյ, երեկոյեան 8 ժամին: Պայմանագիրը կարելի է տեսնել հոգաբարձական դիւանատանը ցերեկվայ 10-ից մինչև 1-ը:
1—1

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET C-ie
ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.
կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷՅԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ, սկսած յունվարի 25/6-ի չորեքշաբթիից.
Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն և Պօլիս: Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, յունիսի 11/23-ին ԱՆԱՏՕԼԻԱ շոգենաւը, նաւապետ ԲԻԱՆԿԻ և այդպէս շաբանակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամի 4-ին ճաշից յետոյ: Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից
Պ ա կ ա ս գ ն ե ր ո վ: Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւնների ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝
ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա: ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդականին, Սիօնի փող. նախկին Արծրունու քարվանսարա: ԲԱԳՈՒ—պ. Ս. Դիլդարեանին, Կօլիւբեանինսկայա հրապարակ: ՆՕՎՕՐՕՍՍԻՅՍԿ—պ. Մելխիօր Հերշինրօդերին: (№ 16) 5—20

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ 31-Ն ՄԱՅԻՍԻ 1897

ՊԱՀԱՆՋՔ	Թիֆլիսում	Բաժիններում	Ընդամենը
1. Դրամարկղ (առձեռն թղթադրամ)	318,381—57	191,410—61	509,792—18
2. Ընթացիկ հաշիւ Պետական Բանկ. բաժնում	360,640—20	1,210,134—18	1,570,774—38
3. Զեղչ. (Disconto) մուրհ. երկու ստորագրութ	3,451,550—20	2,083,455—43	5,535,005—63
4. Զեղչ. մուրհ. մի ստոր. ապահ. տոկոս. թղթ.	413,759—50	5,000 —	418,759—50
5. Զեղչումն տոկոսաբեր թղթ., կտրօն. և այլն	35,671—63	8,016—57	43,688—20
6. Փոխատուութիւն գրաւականով՝			
ա) Պետութիւնից ապահ. տոկոսաբ. թղթերի.	880,159—66	743,021—46	1,623,181—12
բ) » ոչ ապահ. » »	304,064 —	24,195 —	328,259 —
գ) Ապրանքների	— —	1,123,007—15	1,123,007—15
դ) Ոսկու և արծաթի	— —	2,149—19	2,149—19
7. Բանկի պատկանեալ տոկոսաբեր թղթեր.	2,153,530—25	84,079—73	2,237,609—98
8. Ոսկի և արտասահմանի փոխանակագրեր.	247,663—33	102,598—86	350,262—19
9. Տոկոսաբեր թղթեր պահեստի դրամագլխի	— —	— —	— —
10. Թղթակիցներ՝			
ա) Նոցա հաշիւը (Loro)	7,018,173—91	— —	7,018,173—91
բ) Բանկի հաշիւը (Nostro)	9,480,036—09	— —	9,480,036—09
11. Բաժինների հաշիւը կենտր. վարչ. հետ	1,689,390—72	— —	1,689,390—72
կենտրօնական վարչութեան հաշիւը բաժինների հետ	— —	561,622—90	561,622—90
12. Պայմանաժամն անցուցած փոխատուութեան.	29,255 —	17,135 —	46,390 —
13. Բողոքված մուրհակներ	2,740 —	579—70	3,319 70
14. Ընթացիկ ծախսեր	21,865—41	22,037—91	43,903—32
15. Կահկարասիք և սկզբնական ծախսեր	2,836—84	6,111—47	8,948—31
16. Ցեռ ստացուելիք ծախսեր	21,617—24	5,733—80	27,351—04
17. Գնումն և վաճառ. արժեթղթ. ըստ յանձնար.	93,500 —	— —	93,500 —
18. Անշարժ կալուածք	— —	50,777—82	50,777—82
Ր. Ա.	26,524,835—55	6,241,066—78	32,765,902—33

ՊԱՐՏՔ	Թիֆլիսում	Բաժիններում	Ընդամենը
1. Հիմնական դրամագլուխ (10,000 բաժնետոմսեր, à 200 րուբլ)	2,000,000 —	— —	2,000,000 —
2. Պահեստի դրամագլուխ	1,000,000 —	— —	1,000,000 —
3. Առանձին մասնաւոր դրամագլուխ	14,693 80	— —	14,693 80
4. Դրամագլուխ շինուց. անշարժ կալուածքի.	— —	3,768—78	3,768—78
5. Դրամական աւանդներ՝			
ա) Պայմանաժամով	4,858,803—33	2,033,795 —	6,892,598—33
բ) ց'Պահանջ	245,310—91	156,203 —	401,513—91
գ) Ընթացիկ հաշուով, հասարակ	1,582,365—42	1,856,361—99	3,438,727—41
դ) » » պայմանաւոր	— —	134,208—62	134,208—62
6. Թղթակիցներ՝			
ա) Նոցա հաշիւը (Loro)	6,859,802—40	— —	6,859,802—40
բ) Բանկի հաշիւը (Nostro)	8,903,566—94	— —	8,903,566—94
7. Բաժինների հաշիւը կենտ. վարչութ. հետ	— —	1,836,697—95	1,836,697—95
8. Կենտրօն. վարչութ. հաշիւը բաժին. հետ.	619,726—77	— —	619,726—77
Բանկի բաժնետոմսերի անվճար կտրօնների բաշխը	75,527—10	— —	75,527—10
9. Չը վճարուած տոկոսներ, աւանդների, ընթացիկ հաշիւների և այլ գործողութեանց	106,953—44	58,858—65	165,812—09
10. Ստացուած տոկոսներ և յանձնարարականներ	118,013—60	97,972—31	215,985—91
11. Փոխանցիկ գումարներ	140,071—84	63,200—48	203,272—32
12. Արդիւնք 1895 թ.	— —	— —	— —
Ր. Ա.	26,524,835—55	6,241,066—78	32,765,902—33

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 30 мая, 1897 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.